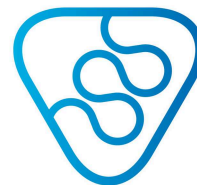

Actieplan Maatschappelijk Verantwoord Investeren

(Inclusief het implementatieplan
Greendeal Duurzaam GWW 2.0)

Datum : 29 juni 2017
Versie : geaccordeerd in DB van 28 juni 2017
Corsa-nr.: 2017023718

MVI-Actieplan 2017-2020

Waterschap Scheldestromen

Administratieve gegevens

Organisatie Waterschap Scheldestromen
Planperiode 2017-2020
Contactpersoon Evert Swart
Organisatieadviseur Duurzaamheid & Internationale zaken
evert.swart@scheldestromen.nl

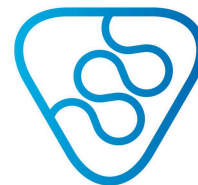
Akkoord actieplan

Rol	Naam	Handtekening	Datum
Opstellers	Evert Swart i.s.m.: Sanne Szarafinski Ingrid Griep Emilie Sturm Marjolein Witteveen		
Akkoord programma manager	Jody de Brouwer		
Akkoord opdrachtgever	Wies Vonck		
Akkoord projectleider	Evert Swart		

Doel en bijdrage

- Waaraan werkt het MVI-actieplan**
- Een innovatievere organisatie met kansen voor de (Zeeuwse) economie
 - Meer sociale inclusie en waarborgen van internationale arbeidsnormen
 - Verdere verduurzaming van de Zeeuwse leefomgeving

Bovenstaande is een bestuurlijke opdracht met als randvoorwaarde dat de kwaliteit van onze bedrijfsvoering (kerntaken) overeind moet blijven en ook de bestuurlijk vastgestelde maximale belastingtarief stijging van 2,5% per jaar niet onder druk moet komen te staan. ZEEUWS & BETAALBAAR

1. Inleiding

1.1 Zeeuws & Betaalbaar; zo laag mogelijke maatschappelijke kosten

Met het Bestuursprogramma Zeeuws & Betaalbaar streeft waterschap Scheldestromen naar zo laag mogelijk maatschappelijke kosten. Door op een slimme manier maatschappelijke opgaven mee te koppelen laten we onze maatschappelijke betrokkenheid zien en zorgen we er voor dat de maatschappelijke kosten van onze kerntaken zo laag mogelijk zijn. De ondertekening van het MVI-manifest door Toine Poppelaars op 18 december 2016, namens alle waterschappen, heeft een nieuwe impuls gegeven aan het maken van deze slimme combinaties. De ondertekening vormde ook de directe aanleiding voor dit MVI-actieplan.

Dit MVI-actieplan laat zien hoe in de periode 2017-2020 maatschappelijke opgaven kosteneffectief mee gekoppeld worden. MVI staat daarbij voor Maatschappelijk Verantwoord Investeren. De maatschappelijke opgaven die vanuit het MVI-manifest de aandacht hebben zijn;

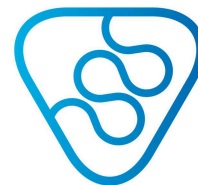
- het terugdringen van het gebruik van fossiele grondstoffen;
- beperken van de afvalproductie;
- het reduceren van het negatieve klimaat(CO₂)effect van onze bedrijfsvoering;
- opheffen van innovatiebeperkingen;
- respecteren van fundamentele arbeidsnormen buiten Nederland;
- het aan een baan helpen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt;

Het aanpakken van bovenstaande zaken zien wij als noodzaak omdat ze een verdere verduurzaming van onze leefomgeving in de weg staan, ethisch verwerpelijk zijn, de relevantie van onze organisatie ondermijnen dan wel de concurrentiepositie van Nederland bedreigen. Stuk voor stuk dus belangrijke maatschappelijke thema's.

1.2 Landelijke en regionale afspraken

Met het werken aan de maatschappelijke opgaven zoals gesteld in bovenstaande paragraaf staan we niet alleen. Van de Verenigde Naties tot en met de provincie Zeeland werken talloze organisaties aan deze ambities. Voor een deel stellen deze partijen ook financiële middelen beschikbaar aan organisaties zoals ons. Dit alles maakt het mee koppelen van maatschappelijke opgaven tot een vaak aantrekkelijke en tegelijk ook haast onvermijdbare opdracht. Een opdracht die ondertussen ook in vele convenanten is vastgelegd en al in verschillende maatregelen wordt uitgewerkt. Via deze convenanten hebben wij ons breed gecommitteerd. Hieronder volgt in chronologische volgorde een overzicht van de besluiten waaraan wij ons direct, of in indirecte zin via de Unie van Waterschappen, hebben gecommitteerd sinds de vaststelling van het Bestuursprogramma Zeeuws & Betaalbaar.

- Greendeal Grondstoffen (via de UvW in 2014): Deze bestuurlijke ambitie is er op gericht de (terug)winning van grondstoffen uit rioolwater te stimuleren, versnellen en waar mogelijk op te schalen. Het gaat hierbij om de productie en levering van fosfaat, cellulose, bioplastics, alginaat en biomassa
- Greendeal Energie (2016): Deze bestuurlijke afspraak tussen het Rijk en de waterschappen streeft naar het versterken van de voortrekkersrol van de waterschappen in de opwekking van duurzame energie en energiebesparing. De ambitie van de Green Deal Energie is om meer biogas te produceren maar vooral ook om andere vormen van duurzame opwekking op te pakken. Daarbij kan gedacht worden aan Wind, Zon en Waterkracht en aan innovatieve vormen van duurzame energieopwekking zoals Blue-energy

(zoet/zout) en warmte/koude-winning (Smartpolder). Derde pijler van de nieuwe Green Deal is de energiebesparing bij het watersysteembeheer en overige energieverbruikers binnen de bedrijfsvoering van het waterschap zoals het wagenpark. De Green Deal omvat het uitvoeren van een 15-tal landelijke voorbeeldprojecten waaronder ook de energetische combinatie tussen onze RWZI Walcheren en de energiebehoefte van het in ontwikkeling zijnde Marinierscomplex.

- Convenant Arbeidspool Zeeland Werkt-Infra (2016014609); Hierin hebben de overheden in Zeeland waaronder wij afspraken gemaakt over sociaal return on investment. Deze overeenkomst sluit aan bij ons streven naar meer sociale inclusie.
- Marktvisie 'Waterschapsmarkt voor de toekomst – bouwstenen voor vernieuwing (2017014507): deze gezamenlijke visie van de waterschappen stuurt aan op het hebben van meer focus op de maatschappelijke waarde van (infra)projecten.
- Zeeland in stroomversnelling; advies van de commissie Balkenende met bijhorend investeringsprogramma. De circulaire (biobased) economie en de energietransitie staan hierin centraal. Waterschap Scheldestromen heeft zijn medewerking toegezegd aan de uitwerking van het advies.
- Greendeal Duurzaam GWW 2.0: In deze afspraak hebben wij samen met vele andere infra-beheerders toegezegd dat ze duurzaamheid in 2020 een integraal onderdeel is van de uitwerking van infra-projecten.
- Investeringsagenda voor de kabinetsformatie (2017): Aanbod van de Nederlandse gemeenten, provincies en waterschappen om Nederland energieneutraal, klimaatbestendig en circulair te maken. Wij geven hierin expliciet aan te streven naar een energie neutrale bedrijfsvoering in 2025.

Bovenstaande bestuurlijke opdrachten kennen net als het manifest de randvoorwaarde dat de kwaliteit van onze bedrijfsvoering (kerntaken) overeind moet blijven en ook ons de bestuurlijk vastgestelde maximale belastingtariefstijging van 2,5 % per jaar niet onder druk mag komen te staan. Want ook dit is maatschappelijk verantwoord.

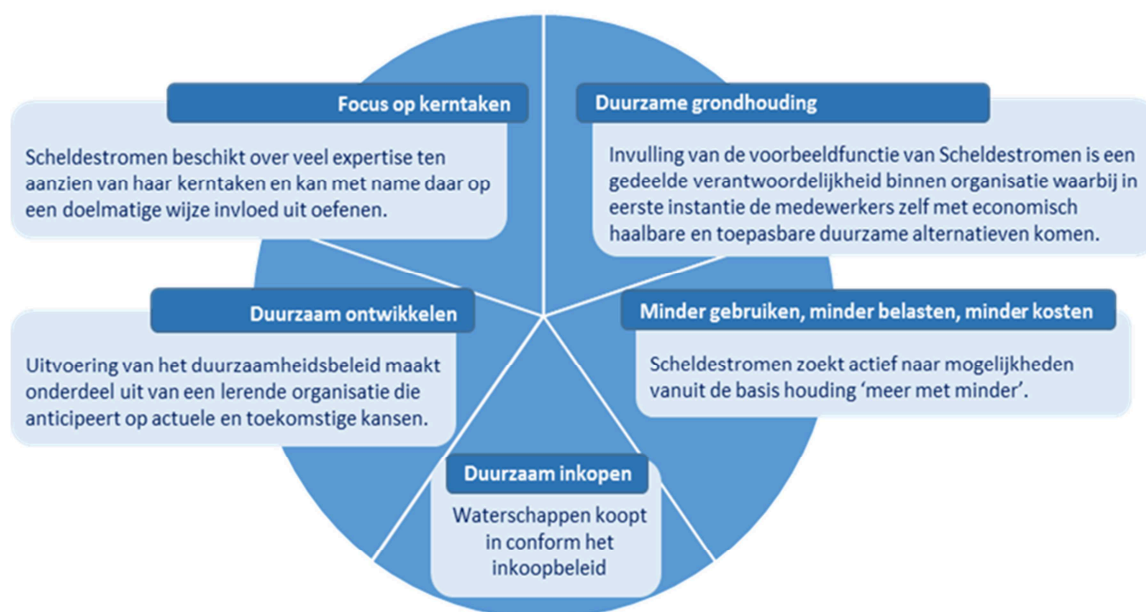
1.3 Organisatorische context (incl. Schijf van Vijf)

In het MVI-manifest is bepaald dat we vrij zijn om te bepalen welke ambities wij aan het actieplan verbinden. Om te beginnen zijn dit ambities waaraan we ons in het verleden gecommitteerd hebben. Naast de besluiten zoals genoemd in §1.2 is dit ook vastgelegd in de volgende drie documenten:

- Het Bestuursprogramma 2015-2019 'Zeeuws & Betaalbaar'. Naast dat we in het Bestuursprogramma 'maatschappelijke kosten' als uitgangspunt nemen (zie §1.1) geven we ook aan waarde te hechten aan een innovatieve(re) organisatie. Innovatie zie we als een belangrijke kernwaarde om de toekomstbestendigheid van de bedrijfsvoering te waarborgen.
- In het Bestuursprogramma is ook het duurzaamheidsbeleid uit 2014 bestendigt. Onze beleidsnota Duurzame bedrijfsvoering 2014-2020 kent als speerpunten de energietransitie en de implementatie van de 'aanpak Duurzaam GWW'. Deze speerpunten hebben ook een prominente plaats hebben in het MVI-manifest.
- In paragraaf 4.2 van ons inkoopbeleid (2016040389) onderschrijven we het belang van maatschappelijk verantwoord inkopen en verwijzen we onder meer naar onderwerpen als Duurzaam Inkopen, Social Return, (internationale) sociale voorwaarden, de 'aanpak Duurzaam GWW' en innovatie(f) inkopen), .

We realiseren ons dat er legio mogelijkheden zijn om maatschappelijke opgaven slim mee te koppelen in onze bedrijfsvoering. Voor een effectief beleid ten aanzien van maatschappelijke thema's vinden we het echter

belangrijk om keuzes te maken. Dat komt mede omdat de mate van invloed die we kunnen uitoefenen verschilt van thema tot thema. Zo hebben we veel meer invloed op de regionale thema's zoals de Zeeuwse energietransitie dan op mondiale thema's zoals kinderarbeid. Bij het opstellen van de beleidsnota Duurzame Bedrijfsvoering is om die reden de Schijf van Vijf vastgesteld. Deze schijf biedt ook voor dit actieplan de nodige houvast.

1.4 Indeling in thema's en hun bedoelingen

Op basis van de thema's in het MVI manifest en met de Schijf van Vijf als uitgangspunt is een thematische indeling gemaakt ten behoeve van dit MVI-actieplan. In de onderstaande tabel is deze toegelicht.

Tabel 1: Overzicht van de vijf thema's uit het MVI manifest en wat er mee bedoeld wordt

Thema's	Toelichting (doel)
Innovatie	Het bedenken, onderzoeken en uitvoeren van vernieuwende ideeën die risicovol zijn maar de potentie hebben om onze kerntaken op een slimme manier te realiseren.
Circulaire economie	Het optimaal en opnieuw gebruiken van producten en grondstoffen wat o.a. de nuttige toepassing van afvalstoffen betekend.
Duurzame Energietransitie (DE)	We streven naar een energie neutrale organisatie en het op een verantwoorde manier ter beschikking stellen van eigen terreinen voor de opwekking van duurzame energie (DE) door derden.
Social Return	Uit oogpunt van sociaal werkgeverschap streven naar gelijke kansen voor personen met een grote(re) afstand tot de arbeidsmarkt en hen zo regulier mogelijk naar vermogen laten werken.
Internationale arbeidsvoorwaarden	Waar het reëel mogelijk is werken, leveringen en/of diensten te werven die onder niet aanvaardbare arbeidsomstandigheden (zoals kinderarbeid, dwangarbeid, discriminatie van werknemers, niet-betaling van leefbaar loon) doen we dit.

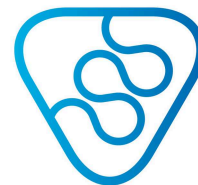
Zoals eerder al aangegeven zijn diverse instanties van hoog tot laag ook al bezig met deze thema's. In onderstaande tabel is per thema aangegeven wat de mondiale, Europese en of nationale doelstellingen zijn, hoe deze doelstellingen doorvertaald zijn binnen waterschap Scheldestromen en welke uitwerking aan deze doelstellingen reeds wordt gegeven.

Tabel 2: overzicht van de (eigen) doelstellingen

	Innovatie	Circulaire economie	Duurzame energietransitie	Social Return *	Int. arbeidsvoorwaarden
Nationale dan wel mondiale doelstelling	R&D uitgave van 2,5% van het bbp (<i>thans 2%</i>) EU doelstelling is 3%.	NL/EU 100% circulaire economie in 2050. Tussendoelstelling; 50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2030.	Parijs; 'max. 2 graden stijging'. NL/EU; tegen 2020 min 20% CO2, 20% DE en min 20% energieverbruik. Tegen 2050 min 80% CO2 (<i>NL ligt op koers wat betreft min 20% CO2, overige heeft het een achterstand</i>)	NL; overheid zorgt voor 25.000 (2026) extra banen t.o.v. 2013 waarvan de waterschappen er 291 voor hun rekening nemen (117 in 2018)	VN/EU/NL: geen concrete doelstelling
(afgeleide) Doel(stelling) van waterschap Scheldestromen	Ontwikkelen van een innovatiestrategie.	(deel)doelstellingen zijn in ontwikkeling	Tegen 2020: min 30% CO2, 40% DE, min 30% energiegebruik. Streven naar 100% energieneutraal in 2025	Ca. 14 banen van 25,5 uur tegen 2023 (waarvan 12 in 2020)	aandachtspunt in het inkoopbeleid
Reeds bestaande uitwerkingen.	Plan van Aanpak Innovatie* (2016024759)	Visie zoet water, Programma Ruimte voor Bagger, Strategienota Afvalwaterketen	Energie Efficiëntie Plan 2017-2020 en monitoring gebeurt via de klimaatmonitor	Strategische personeelsplanning en monitoring via de evaluatie van de participatiewet	Geen

*) het PvA innovatie is als zodanig niet vastgesteld. Wel zijn er afzonderlijke acties uit het PvA in uitvoering.

*) Noot inzake Social Return; Aantallen zijn vastgelegd in de Wet Banenafspraken en bereikte resultaten worden op nationaal niveau geteld. In deze nationale telling mogen ook de banen meegerekend worden die via social return in aanbestedingen gecreëerd zijn. Als tussentijdse doelstellingen niet gerealiseerd worden treedt de Quatemwet in werking. Het gevolg daarvan zou zijn dat elke organisatie individueel afgerekend zal worden op het aantal mensen met een afstand dat structureel in dienst is genomen. Banen gecreëerd via Social Return tellen dan ineens niet meer mee (is dus een zwaardere opgave).

2. Inzet en acties

2.1 Transitielijn 1 – van kosten naar waarde

De UvW heeft samen met diverse andere infra-partijen instrumenten ontwikkeld die helpen bij het concretiseren van innovatieve, sociale en duurzame meekoppelkansen in infraprojecten. Deze instrumenten worden tezamen de 'Aanpak Duurzaam GWW' genoemd. Met de ondertekening van de Green deal Duurzaam GWW 2.0 hebben we ons gecommitteerd aan de Aanpak Duurzaam GWW. Via de Aanpak Duurzaam-GWW krijgen maatschappelijke opgaven aandacht vanaf het eerste moment dat een project ontstaat en resulteert uiteindelijk in een maatschappelijk verantwoorde aanbesteding volgens de principes van maatschappelijk verantwoord investeren. Via twee pilots hebben we dit ook beproeft in 2016. Via een dialoog met diverse sleutelfiguren is een ontwikkelijn en een projectorganisatie ingericht waarlangs en waarmee de aanpak Duurzaam GWW geïmplementeerd zal worden. Dit is samengevat in onderstaande acties.

Scheldestromen integreert de Aanpak Duurzaam GWW in de bedrijfsvoering.

Uitwerking van Green deal Duurzaam GWW, goedgekeurd via de UvW ledenvergadering

Doelstelling 2020

- **De aanpak Duurzaam GWW maakt standaard onderdeel uit van de werkmethode ('business as usual') bij beleids- en planontwikkeling en bij aanbestedingsprocedures van Infra projecten.**
- **De organisatie heeft een cultuur die ruimte biedt aan innovaties en een verdere verduurzaming van de Infra-projecten.**

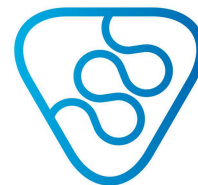
Acties 2017-2020

- 2017-2018: De reguliere systematiek van ons projectmanagement uitbreiden met de aanpak Duurzaam GWW (specifiek tijdens de project start-up)
- 2017-2018: via opleiding en communicatie bevorderen van duurzaamheid in houding en gedrag van hun medewerkers w.o. het werken volgens de Aanpak Duurzaam GWW
- 2017-2018: Implementeren van de afspraken uit het Convenant Arbeidspool Zeeland Werkt Infra (Sanne Szarafinski)
- 2017: afstemming met Meerjaren investeringsprogramma
- 2018: afstemming met Assetmanagement (*Frank Wessel*)
- 2018: verkenning CO2 prestatieladder (*Marty den Dekker*)
- 2018: verkenning kansen en beperkingen DUBOCalc (*Marty den Dekker*)
- 2017-2020: Medewerkers delen praktijkervaringen en inventariseren knelpunten met betrekking tot de aanpak Duurzaam GWW met elkaar, het Loket Duurzaam GWW en collega's in de eigen sector

Betrokken actoren & budget

- Projectleider: Evert Swart
- Opdrachtgever: Wies Vonck
- Programma manager: Michiel Pouwer
- Externe ondersteuning: D-GWW specialist
- Budget: Duurzaamheidsbudget van jaarlijks €40.000,- en geld van derden

Noot: personen tussen haakjes zijn eigen specialisten m.b.t. de genoemde onderwerpen

Scheldestromen streeft naar haalbare en betaalbare waarde creatie in Infraprojecten door de ontwikkeling en realisatie van duurzame en waar gewenst innovatieve oplossingen.

Doelstelling 2020

- **Duurzaamheid is in 2020 een integraal onderdeel van alle infraprojecten van Scheldestromen (duurzaamheid is 'business as usual').**

Acties 2017-2020

- 2017 opstellen en vaststellen generieke omgevingswijzer en ambitieweb voor de productgroepen (*tussen haakjes de verantwoordelijke*):
 - Baggeren (*Jacco van Iwaarden*)
 - Wegen, fietspaden & bruggen (*Bart Houtzager*)
 - HBWP & Dijken (*Robert-Jan Lenselink*)
- 2018-2019 opstellen en vaststellen generieke omgevingswijzer en ambitieweb voor de productgroepen:
 - Watersystemen (PWO / GGOR) (*pm, 2018*)
 - Gemalen en Vispassages (*pm, 2018*)
 - Kleine kunstwerken (*Wim Verstelle*)
 - Zuiveringen (*pm, 2019*)

Betrokken actoren & budget

- Projectleiders: Evert Swart, Ingrid Griep, Sanne Szarafinski & Innovatie (pm)
- Ambassadeurs: Guiljam van der Schelde, Jody de Brouwer, Pieter van der Meulen, Thijs Goossen & Leo Kasse
- Inhoudelijk: (zie hiernaast)
- Externe ondersteuning: D-GWW facilitator
- Budget: Duurzaamheidsbudget van jaarlijks €40.000,- en geld van derden

Noot: een omgevingswijzer is een instrument waarmee in beeld wordt gebracht wat het maatschappelijke effect (positief en negatief) kan zijn van infraprojecten. Met het ambitieweb wordt vervolgens vastgesteld of en zo ja hoe ten aanzien van deze effecten geanticipeerd wordt. Dit vaststellen gebeurt (afhankelijk van de impact) op bestuurlijk of ambtelijk niveau. Derhalve geven de verschillende ambitiewebben meer concreet invulling in zaken als Social return, Circulaire Economie en Internationale arbeidsvoorwaarden

2.1 Transitielijn 2 – naar een energie neutrale organisatie in 2025

In de gezamenlijke investeringsagenda van de UvW, VNG & IPO hebben de waterschappen aangegeven te streven naar een energie neutrale sector in 2025. Ook voor waterschap Scheldestromen is dit een aansprekende stip op de horizon. Wij ondervinden immers de gevolgen van de klimaatverandering en hebben in het verleden al laten zien dat duurzame energieopwekking en energiebesparing op een verantwoorde en kosteneffectieve manier mogelijk is. Een overzicht van het energieverbruik en de CO2 voetafdruk daarvan is opgenomen in Bijlage 1.

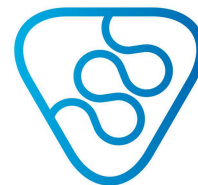
Scheldestromen werkt aan energie efficiëntie en de opwekking van duurzame energie.

(uitwerking beleidsnota Duurzame bedrijfsvoering 2014003267 en DB besluit 2016031333)

Doelstelling 2020

- **Energie-efficiëntie van 2% per jaar tussen 2005 en 2020 (30% voor de gehele periode)**
- **30% CO2 reductie in 2020 t.o.v. 1990.**
- **40% energie door eigen opwekking**
- **organisatiebreed energiezorgsysteem o.b.v. NEN-EN-ISO 50001**

MVI-Actieplan 2017-2020

Waterschap Scheldestromen

Acties 2017-2020	Betrokken actoren / budget
- De maatregelen die nodig zijn om bovenstaande doelstellingen te halen zijn vastgelegd in het reeds bestuurlijk geaccordeerde Energie Efficiëntie Plan 2017-2020 2017-2018; implementatie energiezorgsysteem in de afdelingen FZ (hoofdkantoor en voertuigen), PCO (mobiliteit) en WB (waterketen). Betreft een opschaling van het huidige energiezorgsysteem dat operationeel is binnen de afdeling Z&I. Externe ondersteuning gebeurt kosteloos door het Rijk	- Projectleiders: Johannes Vijlbrief en Evert Swart - Verantwoordelijke afdelingen: Z&I, WB, FZ - Projectleider: Evert Swart - Verantwoordelijk is het energieteam bestaande uit Johannes Vijlbrief, Priscilla Graffhorst, Wim de Feijter en Thijs Goossen - Budgettering gebeurt via de betreffende afdelingsbegroting (maximale terugverdientijd is 10 jaar).

Scheldestromen is in 2020 een CO2 neutrale organisatie

(uitwerking DB besluit 2017003729 en §4.2 van het inkoopbeleid)

Doelstelling 2020

- Een CO2-voetafdruk van nul conform de ISO NEN norm 14064**

Acties 2017-2020	Betrokken actoren / budget
2017-2019: Via de deelstappen ¹⁾inzicht-²⁾beproeven-³⁾evalueren & ⁴⁾maximaliseren wordt in de aanbesteding van rooibestekken voorgeschreven dat de houtige biomassa energetisch dient te worden afgezet (2017003729). Dit met als doel het fossiele brandstofverbruik te compenseren volgens de rekenregels van MJA-3	- Projectleider; Bert-Paul de Kam - Ondersteuning; Evert Swart - Verantwoordelijke afdeling; WE (i.s.m. team IB) - Budget is niet van toepassing
2017: vanaf 2018 vergoend het waterschap haar elektriciteitsverbruik met GvO's van Europese windmolens (=conform §4.2 van het huidige inkoopbeleid)	- Verantwoordelijke; Johannes Vijlbrief - Kosten; jaarlijks ca. €7500,- (= minder dan 0,5% van de energiekosten)

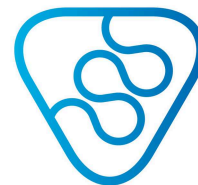
Schedestromen streeft naar een energieneutrale organisatie in 2025

(uitwerking van de investeringsagenda van UvW, VNG & IPO, goedgekeurd via de UvW ledenvergadering)

Doelstelling 2020

- een haalbare en betaalbare strategie die duidelijkheid geeft over hoe Scheldestromen in 2025 energieneutraal kan zijn (incl. de praktische vertaling).**

Acties 2017-2020	Betrokken actoren (budget is n.v.t.)
2017: Aansturen op nadere definiëring van energieneutraliteit 2018-2019: vaststellen van een strategie 2019: opstellen van een Plan van Aanpak 'Energie-neutraal 2025'	- Projectleider; Evert Swart - Ondersteuning; JZ (juridisch en kansen op eigen terreinen), Z&I (koppeling zuiveringsbeheer & MJA-3), WK (relatie waterkeringen), WA (relatie watersysteem), CS (governance). - Opdrachtgever; Wies Vonck - Programma manager: Jody de Brouwer - Budget: Duurzaamheidsbudget van jaarlijks €40.000,- en geld van derden

2.3 Transitielijn 3 – ruimte voor een Circulaire economie

Het nationale streven is om in 2050 in Nederland een circulaire economie te hebben. Vanuit de constatering dat het binnen de circulaire economie draait om de optimale en duurzame benutting van grondstoffen en producten kan een indeling gemaakt worden in zes verschillende interventielijnen waarlangs de transitie zal verlopen. Deze interventielijnen zijn specifiek voor waterschap Scheldestromen maar kennen tegelijkertijd een breed pallet aan ketenactoren. Scheldestromen heeft derhalve maar een beperkte invloed in de interventielijnen. Inspanningen binnen deze interventielijnen zijn er vooral op gericht om de ruimte te geven aan de Circulaire economie en niet de beperkende factor te zijn.

Interventielijn Regionale Energietransitie: Scheldestromen levert graag een bijdrage aan de energietransitie en werkt, welwillend maar onder voorwaarden, mee aan initiatieven van derden. (uitwerking DB besluiten 2016041702 & 2016042390)

Doelstelling 2020

- **Scheldestromen maakt voor derden duidelijk waar en onder welke voorwaarden initiatiefnemers duurzame energie initiatieven kunnen ontplooiën op onze terreinen.**

Acties 2017-2020

- 2017-2018 Opstellen van een visie inzake windmolens op eigen terreinen en het uitvoeren van een potentiescan / 'bidbook'
- 2017-2019: Participatie in het Consortium 'Zon op Water. Het consortium geeft antwoord op de vraag of zonnepanelen verantwoord toegepast kunnen worden op welke oppervlaktewateren die in beheer zijn van Scheldestromen
- 2017-pm: Participatie in het Consortium 'Zon op Dijk. Het consortium (i.o.) geeft antwoord op de vraag op welke manier zonnepanelen een constructief onderdeel kunnen zijn van een waterkering en zo naast de levering van energie ook een bijdrage kunnen leveren aan de waterveiligheid
- 2017-2018: Verkennen van de kansen voor thermische energie uit oppervlakte- en afvalwater via het 'Warmteplan' van de provincie Zld.
- 2017-2020: Uitwerken van de energetische combinatiemogelijkheden tussen RWZI Walcheren en het in aanbouw zijnde marinierscomplex (uitwerking van de Green deal Energie)r

Betrokken actoren & budget

- Coördinator: Evert Swart
- Betrokken medewerkers:
Caroline van Gaalen (potentiescan, eigendommen), Jelle-Jan Pieterse (waterveiligheid), Edith Arens (Juridische zaken), Johannes Vijlbrief (eigen installaties), Hans Voogt (watersysteemonderhoud), Adri van Noorden (afvalwaterketen), Ron de Nood (wegen)
- Budget: Duurzaamheidsbudget van jaarlijks €40.000 en geld van derden

Interventielijn Grondstoffenfabriek: Scheldestromen stuurt actief aan op het terugwinnen van grondstoffen uit afvalwater en werkt daarbij samen met ketenpartners om dit mogelijk te maken (uitwerking Strategienota Afvalwaterketen)

Doelstelling 2020

- **Scheldestromen blijft actief inzetten op de terugwinning van fosfaten en werkt aan nuttige verwaarding van zeefzand.**

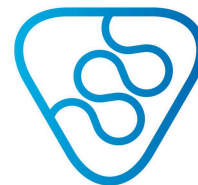
Acties 2017-2020

Het MVI actieplan is niet leidend in de uitwerking van bovenstaande doelstelling. Deze doelstelling wordt uitgewerkt aan de hand van de Beleidsnota Afvalwaterketen 2016-2017.

Betrokken actoren & budget

- Coördinator: Jo Nieuwlands,
- Ketenpartners: SNB (Slibverwerking Noord-Brabant) en Ecofos

MVI-Actieplan 2017-2020

Waterschap Scheldestromen

Monitoring vindt plaats via de bedrijfsrapportage Zuivering & Installatiebeheer	- Zeefzand: Daniëlle Helmendach - Budgettering gebeurt via afdelingsbegroting Z&I
Interventieliijn zoetwater: Scheldestromen streeft naar een optimale zoetwater beschikbaarheid <i>(uitwerking bestuursprogramma Zeeuws & Betaalbaar)</i>	
Doelstelling 2020	
Scheldestromen participeert in (alle) kansrijke en relevante regionale initiatieven die bijdragen aan de optimale en toekomstbestendige beschikbaarheid van zoetwater.	
Acties 2017-2020	Betrokken actoren & budget
- Het MVI actieplan is niet leidend in de uitwerking van bovenstaande doelstelling. Deze doelstelling wordt uitgewerkt in het beleidsontwikkelingstraject van de afdeling Waterbeheer in samenwerking met o.a. de provincie Zeeland. In de planperiode omvat dit o.a. - Opstellen Visie waterbeheer 2050 - Opstellen programma Waterbeschikbaarheid - Proeftuin Zoet Water 2017-2018 ontwikkelen van meetbare prestatie-indicator(en) en monitoringssystematiek	- Coördinator: Marjan Sommeijer. - Budgettering gebeurt via afdelingsbegroting WA

Interventieliijn Biomassa: Scheldestromen levert graag een bijdrage aan de ontwikkeling van de Biobased Economy door biomassa beschikbaar te stellen en werkt, welwillend maar onder voorwaarden, mee aan toepassing van Biobased producten in haar Infrawerken	
Doelstelling 2020	
Scheldestromen heeft inzicht in de verwaardingsmogelijkheden van haar biomassastromen en is in dialoog met actoren die de verwaarding ervan tot Infraproducten tot stand kunnen brengen..	
Acties 2017-2020	Betrokken actoren & budget
2017-2020; als observer participeren in het Interreg project Grassificatie 2017-2018: vormgeven van een strategische alliantie met de provincie Zeeland, RWS directie Zee en Delta en Impuls Zeeland. 2017: aanleg van een biobased betuining als exemplarisch voorbeeld 2018 & 2019: streven naar de aanleg van twee andere exemplarische biobased toepassingen binnen infraprojecten	- Coördinator; Evert Swart - Betrokken afdelingen, WE, WB en WK - Budget: Duurzaamheidsbudget van jaarlijks €40.000,-, innovatiegelden en geld van derden

Interventieliin Bagger en Grond: Scheldestromen beperkt het primaire grondstofgebruik door werk-met-werk te maken en een gecertificeerd depotbeheer te voeren

Doelstelling 2020

- Scheldestromen beschikt over afdoende nuttige toepassingsmogelijkheden voor zijn anders overtollige bagger- en grondstromen.

Acties 2017-2020

- Het MVI actieplan is niet leidend in de uitwerking van bovenstaande doelstelling. Deze doelstelling wordt uitgewerkt via het Programma Ruimte voor Bagger
- 2017-2018 ontwikkelen van meetbare prestatie-indicator(en) en monitoringssystematiek

Betrokken actoren & budget

- Coördinator: Coen Bertijn
- Budgettering gebeurt via afdelingsbegroting WA & WB

Interventieliin Verbruiksartikelen: Scheldestromen werkt binnen zijn *Infraprojecten* actief aan het terugdringen van het primaire en fossiele grondstofverbruik.

Doelstelling 2020

- Standaard wordt in voorbereiding van nieuwe aanbestedingen de toepassingsmogelijkheden van 'circulaire' producten en grondstoffen meegenomen (zie ook transitielijn 1)

Acties 2017-2020

- 2017-2018: Scheldestromen identificeert de top 10 meest gebruikte grondstoffen en materialen en stelt daar circulaire interventielijnen voor op.
- 2018: Scheldestromen formuleert prestatieindicatoren gerelateerd aan het verbruik van grondstoffen en materialen bij de aanbesteding van infraprojecten en het beheer en onderhoud
- 2017-2019: Scheldestromen gaat in gesprek met marktpartijen en opleidingsinstellingen voor het verkennen en uitwerken van innovatieve circulaire kansen.

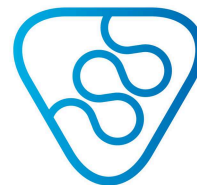
Betrokken actoren & budget

- Coördinator: Evert Swart
- Betrokken afdelingen: WK (met name IB), WB, WE, Z&I en WA
- Budget:
Duurzaamheidsbudget van jaarlijks €40.000,-, innovatiegelden en geld van derden

Noot voor onze inkopen en aanbestedingen buitenom de eigen infraprojecten, hiervoor zijn de minimale duurzame inkoopcriteria leidend conform §4.2 van het inkoopbeleid.

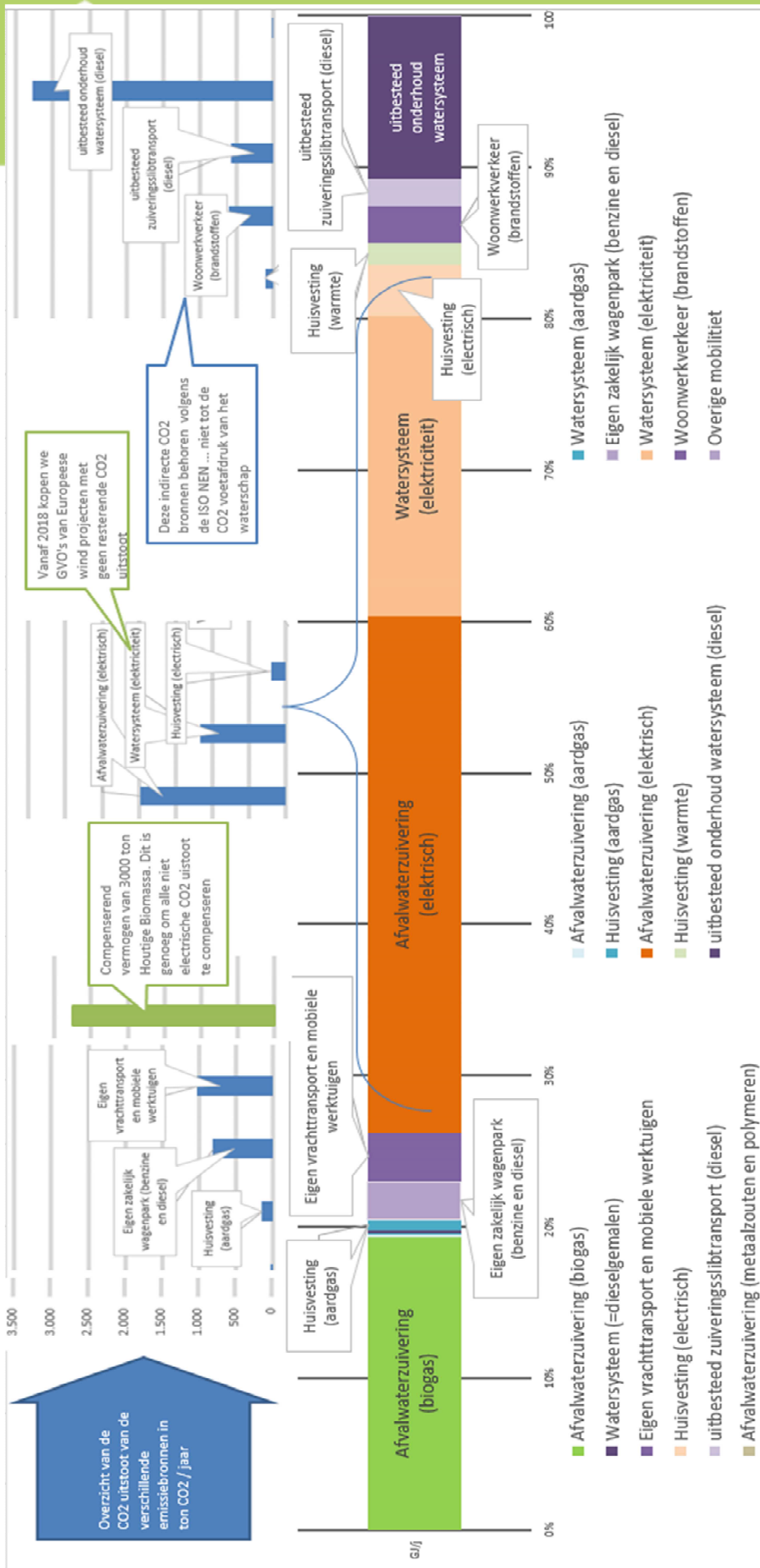
2.4 Budget en Middelen

Er is vastgesteld dat de acties uit de transitielijnen gedurende de planperiode met het gestelde budget vooruit kunnen. Dit is in lijn met de resultaten uit het verleden. Weliswaar zijn de uitgaven de afgelopen jaar toegenomen, het uitgaveplafond uit de begroting voor duurzaamheid / innovatie is al die jaren nooit bereikt. Als uit de acties naar voren komt dat een verdere verduurzaming van de bedrijfsvoering niet binnen de gestelde randvoorwaarden en/of huidige middelen kan, zal er aangestuurd worden op nieuwe besluitvorming. De verwachting is dat pas medio 2019/2020 (bij het opstellen van een nieuw actieplan) duidelijk wordt of er extra middelen nodig zijn.

Bijlage 1

Overzicht Energieverbruik waterschap Scheldestromen

Energieverbruik

De grafiek hiernaast biedt een overzicht van het energieverbruik van waterschap Scheldestromen (de cumulatieve staafdiagram) en de CO₂ uitstoot die ermee samengaat.

CO₂ neutraal

Met de wetenschap dat 1) het waterschap heeft besloten van haar houtige biomassa energetisch te laten verwaarden en 2) dat het vanaf 2018 het waterschap GvO's zonder een resterende CO₂ uitstoot inkoopt. Betekend dit dat Scheldestromen nog voor 2020 CO₂-neutraal is conform de norm ISO NEN 14064.

Energieneutraal

Wat het betekend om energieneutraal te zijn is landelijk nog onvoldoende gedefinieerd. Dit is een actie voor de UvW. De figuur hiernaast bevat dan ook verschillende aannames. Duidelijk is wel dat er nog aanvullende maatregelen nodig zijn om te komen tot een energieneutraal waterschap. Dit met een omvang ter grote van het elektrische verbruik van het waterschap (het oranje/roze gedeelte in de balk)

Eigen opwekking

In de verticale groene balk is te zien wat het waterschap aan energie (biogas) opwekt in de eigen energiefabrieken. Dit samen met de energie uit de houtige biomassa en maatregelen die vanuit de SNB meegerekend mogen worden zorgen er tegen 2020 voor dat WS de ambitie van 40% eigen opwekking haald.

* diverse verbruiksbronnen uit de legenda

komen niet terug in de diagrammen, dit omdat het verbruik marginaal is van deze bronnen.

**in de legenda is ook aandacht voor metaalzouten en polymeren. Deze stoffen worden gebruikt in het zuiveringsproces van de RWZI's. De stoffen hebben een CO₂ uitstoot die gelijk is aan 2/3de van de CO₂ uitstoot van het uitbesteed onderhoud van het watersysteem. Echter ook deze bron valt buiten de scope van de ISO NEN 14064...